

เงิน โอนของแรงงาน ไทยในตะวันออกกลาง

รายได้จากการทำงานในตะวันออกกลาง

แม้ว่าผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ไปทำงานในตะวันออกกลาง ของแรงงานไทยที่ได้สรุปไว้ในบทที่ 3 ได้กล่าวว่า รายได้ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำงานในตะวันออกกลางมีอิทธิพลน้อยกว่าค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินที่ต้องเสียสำหรับการไปทำงานในตะวันออกกลาง และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์และความชำนาญก็ตาม แต่รายได้ในตำแหน่งอาชีพต่าง ๆ ในตะวันออกกลางซึ่งทุกสาขาอาชีพจะมีระดับสูงกว่ารายได้ที่แรงงานจะได้รับภายในประเทศ ก็มีส่วนเป็นแรงจูงใจประการหนึ่งที่สำคัญ และเป็นความหวังของแรงงานไทยที่ต้องการจะได้รับรายได้เหล่านั้นมาจุนเจือครอบครัวของตนเช่นกัน

1. อัตราค่าจ้าง

ในการขออนุญาตส่งคนงานไทยไปทำงานในต่างประเทศ ผู้จัดส่งจะต้องได้รับการอนุมัติสัญญาจ้างจากกรมแรงงาน ซึ่งในการพิจารณาสัญญาจ้างนั้น กรมแรงงานได้กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำและสวัสดิการต่าง ๆ ไว้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณามาตรฐานค่าจ้างขั้นต่ำที่ใช้ในปัจจุบันนี้ เป็นอัตราค่าจ้างที่กำหนดไว้ตั้งแต่ปี 2526 (ตารางที่ ผ-1) โดยแยกตามประเภทอาชีพหรือตำแหน่งงาน อัตราค่าจ้างที่กรมแรงงานกำหนดไว้นี้เป็นอัตราค่าจ้างสุทธิ (Net Wage) ไม่รวมค่าที่พัก ค่าอาหาร ภาษีรายได้ และค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการ หรือบริการอื่น ๆ ที่ให้แก่ลูกจ้าง คนงาน และคิดจากอัตรากาการทำงาน 8 ชั่วโมงต่อ 1 วัน เดือนละ 26 วัน โดยแยกเป็นอัตราค่าจ้างของแรงงานไทยในตะวันออกกลางเป็นเกณฑ์ ส่วนอัตราค่าจ้างในประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน คิดจากอัตราร้อยละ 75 ของอัตราค่าจ้างในตะวันออกกลาง นอกจากนี้ กรมแรงงานยังได้กำหนดไว้ว่านายจ้างจะต้องรับผิดชอบในเรื่องที่พัก ค่ารักษาพยาบาล อาหาร และค่าเครื่องบินไปกลับด้วย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยและราคาน้ำมันได้ลดต่ำลง ทำให้โครงการก่อสร้างต่าง ๆ โดยเฉพาะในแถบตะวันออกกลางต้องชะงักไป ซึ่งมีผลต่อการจ้างแรงงานไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะมีการลดจำนวนคนงานต่างชาติลงแล้ว อัตราค่าจ้างก็ถูกบีบให้ต่ำลงด้วยเช่นกัน ประกอบกับการแข่งขันตัดราคากันเองระหว่างผู้จัดส่ง ยิ่งส่งผลให้อัตราค่าจ้างต่ำลงกว่าความเป็นจริงอีกด้วย

สำหรับอัตราค่าจ้างของแรงงานไทยในตะวันออกกลางนั้นได้ พิจารณาแยกตาม ตำแหน่งงานสำคัญ ๆ ที่มีจำนวนแรงงานได้รับการบรรจุมากกว่าตำแหน่งงานอื่น และสอดคล้องกับ ตำแหน่งงานที่แรงงานในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการบรรจุให้เข้าทำงาน เนื่องจากอัตราค่าจ้าง ในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันออกไป ถึงแม้ว่าจะเป็นตำแหน่งงานเดียวกันก็ตาม จึงใช้วิธีหาค่า เฉลี่ยของตำแหน่งนั้น ๆ จากทุกประเทศที่มีการประกาศรับสมัครงานในแต่ละตำแหน่ง จากตาราง ที่ 4.1 พบว่า อัตราค่าจ้างในแต่ละตำแหน่งมีแนวโน้มลดลง คือ ในปี 2524 ตำแหน่งงาน ประเภทแรงงานไม่มีฝีมือ (กรรมกร และพนักงานทำความสะอาด) มีอัตราเฉลี่ยประมาณเดือนละ 5,954 บาท และลดลงเป็นประมาณ 5,180 บาท ในปี 2527 และประมาณ 5,236 บาท ในปี 2529

ส่วนอัตราค่าจ้างแรงงานประเภทกึ่งฝีมือและมีฝีมือ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นตำแหน่งช่าง ประเภทต่าง ๆ พนักงานขับรถทุกชนิด พนักงานปรุงอาหาร และหัวหน้าคนงาน ซึ่งตำแหน่งหัวหน้า คนงานจะมีอัตราค่าจ้างเฉลี่ยสูงกว่าตำแหน่งอื่น ๆ ประมาณ 12,000-13,000 บาทต่อเดือน ส่วนประเภทอื่น ๆ จะมีอัตราค่าจ้างที่แตกต่างกันเล็กน้อย ซึ่งขึ้นอยู่กับตำแหน่งงานว่าเป็นช่าง ประเภทใด และความยากง่ายของการทำงาน โดยเฉลี่ยจะพบว่าอัตราค่าจ้างแรงงานกึ่งฝีมือและมีฝีมือในปี 2529 จะต่ำกว่าปีที่แล้ว ๆ มา ซึ่งก็มีเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยมีอัตราค่าจ้างเฉลี่ยประมาณเดือนละ 9,208 บาท ขณะที่ในปี 2527 ประมาณ 9,562 บาทต่อเดือน และ ประมาณ 10,006 บาทต่อเดือน ในปี 2524

เมื่อพิจารณาอัตราค่าจ้างเฉลี่ยทุกตำแหน่งแล้ว จะมีจำนวนประมาณ 8,500-9,500 บาทต่อเดือน หรือประมาณ 102,000-114,000 บาทต่อปี ซึ่งเป็นรายได้ที่ค่อนข้างสูง สำหรับแรงงานไทยในตะวันออกกลางที่จะได้รับ เมื่อเทียบกับรายได้ของแรงงานที่ได้รับจากการ ประกอบอาชีพเดิมภายในประเทศ ซึ่งจากการสำรวจของกองทุนแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า รายได้เดิมของแรงงานก่อนการเดินทาง ไปทำงานยังตะวันออกกลางเฉลี่ยทุกอาชีพประมาณ 2,251.36 บาทต่อเดือน หรือ 27,012.32 บาทต่อปีเท่านั้น (ตารางที่ 4.2) ดังนั้น หากแรงงานภายในท้องถิ่นสามารถหา ค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นค่าเดินทางได้เพียงพอแล้ว ภาวะการเคลื่อนย้ายของแรงงานไทยไปยังประเทศ ต่าง ๆ ในตะวันออกกลางก็คงจะมีอยู่ต่อไป トラบเท่ากับประเทศเหล่านั้นยังมีความต้องการแรงงานจากประเทศไทย

ตารางที่ 4.1 : อัตราค่าจ้างเฉลี่ยต่อเดือนของแรงงานไทยในตะวันออกกลาง
แยกตามตำแหน่งงานที่สำคัญ ปี 2524, 2527, 2529

หน่วย : บาท/คน

ตำแหน่งงาน \ อัตราค่าจ้าง	ปี 2524	ปี 2527	ปี 2529
แรงงานไม่มีฝีมือ (เฉลี่ย)	5,954	5,180	5,236
- กรรมกร	5,335	5,256	5,102
- พนักงานทำความสะอาด	6,573	5,104	5,370
แรงงานกึ่งฝีมือและฝีมือ (เฉลี่ย)	10,006	9,562	9,208
- ช่างไม้	8,880	8,044	9,464
- ช่างปูน	8,485	8,387	7,417
- ช่างเหล็ก	8,895	8,344	8,559
- ช่างเครื่องยนต์	9,887	10,241	8,970
- ช่างเชื่อม	11,355	10,367	9,550
- ช่างไฟฟ้า	11,511	10,490	9,255
- ช่างสี	9,057	9,062	7,787
- พนักงานขับรถทุกชนิด	9,443	9,673	10,450
- พนักงานปรุงอาหาร	9,429	8,154	7,801
- หัวหน้าคนงาน	13,125	12,862	12,825
เฉลี่ยทุกตำแหน่ง	9,331	8,832	8,546

ที่มา : กรมแรงงาน

ตารางที่ 4.2 : รายได้เคมีในประเทศไทยเฉลี่ยต่อปีของแรงงานไทย
ก่อนไปทำงานในตะวันออกกลาง

หน่วย : บาท

ช่วงรายได้	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี
0 - 6,000	3,544.44
6,001 - 12,000	9,332.16
12,001 - 18,000	15,641.64
18,001 - 24,000	22,100.64
24,001 - 30,000	27,716.76
30,001 - 36,000	34,749.00
36,001 - 42,000	40,257.84
42,001 - 48,000	46,187.40
48,001 - 54,000	52,545.00
มากกว่า 54,000	93,071.40
รวมเฉลี่ยต่อคนต่อปี	27,012.32
รวมเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน	2,251.36

ที่มา : การสำรวจของกองวางแผนทรัพยากรมนุษย์
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

2. รายได้ประเภทอื่นและสวัสดิการ

นอกจากรายได้ที่เป็นอัตราค่าจ้างที่แน่นอนแล้ว แรงงานที่เดินทางไปตะวันออกกลางยังได้รับรายได้ประเภทอื่น ๆ อีก โดยจะมีจำนวนที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับประเภทของตำแหน่งงานและแหล่งงานในแต่ละประเภท ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลจากแรงงานที่เดินทางไปทำงานตะวันออกกลางของกองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พอสรุปได้ดังนี้

2.1 ค่าล่วงเวลา

ค่าล่วงเวลา นับว่ามีส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างความหวังให้แก่แรงงาน ตลอดจนเป็นการโฆษณาชวนเชื่อประการหนึ่งของสำนักงานจัดหางาน ในการเรียกเก็บค่านายหน้าในอัตราที่สูง กล่าวคือ แรงงานหวังที่จะได้ทำและได้รับเงินค่าล่วงเวลา ตามที่สำนักงานจัดหางานพยายามให้ข้อมูล โดยแรงงานหารู้ไม่ว่า การจะได้ทำงานล่วงเวลาหรือไม่นั้น ไม่มีการระบุไว้ในสัญญา ย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริง และความจำเป็นของบริษัทนายจ้างแต่ละแห่ง เพราะการจ่ายค่าล่วงเวลาจะต้องสูงกว่าค่าจ้างปกติ 0.5-1.0 เท่าตัว ถ้าไม่มีความจำเป็นแล้วบริษัทนายจ้างก็จะหลีกเลี่ยงการทำงานล่วงเวลา

จากข้อมูลการสำรวจพบว่า ประมาณร้อยละ 81.4 ของแรงงานไทยในตะวันออกกลาง ได้ทำและรับค่าล่วงเวลาโดยเฉลี่ยแล้วคนละประมาณ 3,742 บาทต่อเดือน หากแยกเป็นรายตำแหน่งที่ทำงาน พบว่า กรรมกรที่ทำงานล่วงเวลาได้รับค่าล่วงเวลาเฉลี่ยคนละประมาณ 3,070 บาทต่อเดือน ช่างไม้ เฉลี่ยคนละประมาณ 4,182 บาท ช่างปูน เฉลี่ยคนละประมาณ 4,741 บาท ช่างยนต์ 4,130 บาท ช่างเชื่อม 5,976 บาท ช่างไฟฟ้า 4,657 บาท ต่อคนต่อเดือน เป็นต้น (ตารางที่ 4.3)

ค่าล่วงเวลาดังกล่าวนี้น คิดเป็นร้อยละ 41.94 ของค่าจ้างโดยเฉลี่ย จึงนับว่ามีความสำคัญมากทีเดียว และเมื่อนำค่าล่วงเวลานี้ไปรวมกับค่าจ้างที่ได้รับจริง จะทำให้ยอดรายรับเฉลี่ยเป็น 12,664 บาทต่อเดือน ซึ่งเท่ากับเงินเดือนของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของไทยทีเดียว

ตารางที่ 4.3 : เงินค่าล่วงเวลาเฉลี่ยต่อเดือนของแรงงานไทยที่ทำงาน
ในวันออกกลางที่แรงงานได้รับจริง ๆ แยกตามตำแหน่งงานที่สำคัญ

หน่วย : คน

ตำแหน่งงาน	เงินเดือน ^{1/}	ค่าล่วงเวลาต่อเดือน
กรรมกร	5,457	3,070
พนักงานทำความสะอาด	5,682	2,682
ช่างไม้	8,796	4,186
ช่างปูน	8,096	4,741
ช่างเหล็ก	8,599	3,686
ช่างเครื่องยนต์	9,699	4,130
ช่างเชื่อม	10,424	5,976
ช่างไฟฟ้า	10,419	4,647
ช่างสี	8,635	3,981
พนักงานขับรถทุกชนิด	9,855	4,959
พนักงานปรุงอาหาร	8,461	5,555
หัวหน้าคนงาน	12,937	5,793
รวมเฉลี่ยต่อคน	8,922	3,742

ที่มา : การสำรวจของกองวางแผนทรัพยากรมนุษย์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

หมายเหตุ ^{1/} ค่าเฉลี่ยของอัตราค่าจ้างจากตารางที่ 4.1

2.2 ค่าโบนัส

แรงงานไทยที่ไปทำงานในตะวันออกกลางโดยทั่วไปหรือส่วนใหญ่จะมีสัญญาการจ้าง 1 ปี หรือ 11 เดือน แล้วให้พัก 1 เดือน เพื่อให้มีโอกาสกลับมาเยี่ยมครอบครัว และโดยทั่วไปจะได้รับเงินโบนัสเท่ากับค่าจ้าง 1 เดือน ซึ่งก็เป็นไปตามกฎหมายแรงงานของประเทศนั้น ๆ และเป็นเหตุให้สิ่งจูงใจแก่แรงงานในการตั้งใจอยู่ปฏิบัติงานจนครบสัญญา 1 ปี (หรือ 11 เดือน แล้วแต่กรณี) แต่ทั้งนี้แล้วแต่แหล่งการจ้างงานในแต่ละประเทศว่า จะให้หรือไม่ และให้มากน้อยเพียงใด ดังนั้น เมื่อนำเงินนี้ไปรวมเข้ากับค่าจ้างและค่าล่วงเวลา รายรับของแรงงานโดยเฉลี่ยต่อคนก็จะเพิ่มขึ้นไปอีก

2.3 สวัสดิการ

นับว่าประเทศในตะวันออกกลางมีระบบสวัสดิการให้แก่แรงงานทั้งที่เป็นคนงานของตน และจากต่างประเทศอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และสูงกว่าของประเทศไทยมาก แต่ก็มีควมคล้ายกันกันในทางปฏิบัติอยู่ไม่น้อย คือ ได้มีการหลีกเลี่ยงและเลือกปฏิบัติอยู่พอสมควร อย่างไรก็ตาม สวัสดิการต่าง ๆ ที่แรงงานไทยส่วนใหญ่ได้รับ มีอาทิ (1) ค่าตัวเครื่องบินไป-กลับ (2) ค่าอาหาร (3) ที่พัก (4) ค่ารักษาพยาบาล ส่วนสวัสดิการอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ แรงงานไทยส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับ มีอาทิ ค่าทำความสะอาดที่พักและเสื้อผ้า ค่าภาษีเงินได้ (กรณีต้องเสีย) และการมีเครื่องปรับอากาศในที่อยู่อาศัย หรือในสถานที่ทำงาน เป็นต้น

ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการให้สวัสดิการเหล่านี้ ได้มีการหลีกเลี่ยงกันมากขึ้นในระยะหลัง ๆ นี้ บางส่วนเป็นการสมรู้ร่วมคิดกันระหว่างบริษัทนายจ้าง และสำนักงานจัดหางานเอกชนของไทย และบางส่วนเป็นการเอาเปรียบของสำนักงานจัดหางานเอกชนของคนไทยเอง เช่น เกี่ยวกับค่าตัวเครื่องบินไป-กลับ สำนักงานจัดหางานจะไม่ยอมบอกแก่คนมาสมัครงานว่านายจ้างต่างประเทศออกให้ หรืออาจบอกว่าการนายจ้างต่างประเทศออกให้เพียงเที่ยวเดียว (ขากลับ) เป็นต้น จึงเรียกเก็บค่าตัวเครื่องบินนี้ต่างหาก หรือรวมอยู่ในค่านายหน้านั้น โดยที่ผู้สมัครงานอาจไม่สามารถทราบได้ว่าถูกเอาเปรียบ หรือแม้ว่าจะรู้แต่ก็คิดว่าคุ้มค่ากับรายได้ที่คาดว่าจะได้รับ

ดังนั้น ถ้านำข้อมูลค่าสวัสดิการต่าง ๆ เหล่านี้มารวมกับรายรับตามรายการข้างต้น ก็จะทำให้รายรับรวมทั้งสิ้นสูงขึ้นไปอีก จึงกลายเป็น "ปัจจัย" ที่ชักจูงให้แรงงานไทยไปทำงานในตะวันออกกลางกันมาก ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ค่าใช้จ่ายในการได้งานทำในตะวันออกกลาง

ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่แรงงานไทยต้องเสียตั้งแต่ต้น จนได้ไปทำงานในตะวันออกกลางนั้นนับว่าเป็น "อุปสรรค" ต่อการขยายตัวของแรงงานไทยไปทำงานในตะวันออกกลาง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ถ้าการไปทำงานในตะวันออกกลาง เสียค่าใช้จ่ายต่ำกว่าที่เป็นอยู่ ย่อมจะมีส่วนทำให้แรงงานไทยไปทำงานในตะวันออกกลางมากขึ้น

ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแก่ผู้สมัครงานไปทำงานในตะวันออกกลาง จนกระทั่งได้งานทำ ที่สำคัญอาจแยกออกได้ดังนี้

1. ค่านายหน้าจัดหางาน

เนื่องจากสถานที่และนายจ้างอยู่ในต่างประเทศ บทบาทของสำนักงานจัดหางานเอกชนจึงมีอยู่อย่างมาก ที่จะทำให้ผู้ประสงค์จะไปทำงานในต่างประเทศได้งานทำ สำนักงานนายหน้าจะทำหน้าที่ในการติดต่อกับต่างประเทศให้ได้ตำแหน่งงานมาสำหรับการสมัครและการคัดเลือกคนไปทำงาน จึงย่อมมีค่าใช้จ่ายในรูปต่าง ๆ เช่น ค่าส่งคนไป หรือใช้สื่อสารอื่น ๆ ในการติดต่อต่างประเทศ การมีสำนักงาน และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ และการจ้างพนักงาน เป็นต้น จึงจำเป็นต้องหารายได้หรือรายรับให้สูงมากพอที่จะให้คุ้มค่าใช้จ่ายทั้งหลายทั้งปวง และมีกำไรคู่กับการลงทุน เหนทางที่มีของรายได้ที่สำคัญ คือ "ค่านายหน้า" ที่เรียกเก็บจากผู้มาสมัครงาน และอีกส่วนหนึ่ง จากนายจ้างต่างประเทศ ซึ่งเป็นแหล่งของรายได้ที่สำคัญของสำนักงานจัดหางานในระยะแรก ๆ แต่ต่อมามีความสำคัญน้อยลงไป เพราะบริษัทนายจ้างต่างประเทศได้เรียนรู้ถึงภาวะ Supply ของแรงงานมีมากกว่า Demand ในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย จึงพยายามเลิกหรือลดการให้ค่านายหน้าในการหาคนงานให้ เมื่อเป็นเช่นนี้ บริษัทจัดหางานจึงต้องพึ่งรายได้จาก "แรงงาน" แต่ฝ่ายเดียวเป็นเกณฑ์ และได้เรียกเก็บค่านายหน้าทั้งทางตรงและทางอ้อม ในอัตราที่สูงขึ้น โดยลำดับ จนเป็นที่เดือดร้อนและเพิ่มต้นทุนการได้งานทำขึ้นมากในระยะหลัง ๆ นี้

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของกองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ เปิดเผยว่า ค่านายหน้าระยะก่อนปี 2521 อยู่ในเกณฑ์ต่ำ คือไม่ถึง 10,000 บาทต่อคนต่อครั้ง ที่ได้ไปทำงานในตะวันออกกลาง แต่หลังจากนี้เป็นต้นมา ค่านายหน้าได้สูงขึ้นตามลำดับและมีจำนวนสูงถึง 10,930 บาทต่อคน นอกจากนั้นตั้งแต่ปี 2523 เป็นต้นมา ค่านายหน้ามีมูลค่าตั้งแต่ 20,000 บาทขึ้นไป ซึ่งบางรายถึง 30,000 บาทก็มี ค่านายหน้าจำนวนนี้ บริษัทจัดส่งคนงานอ้างว่าเป็นค่าตัวเครื่องบินไป-กลับ หรือเที่ยวเดียวแล้วแต่กรณี จำนวน 20,000 หรือ 10,000 บาท ตามลำดับ แต่แท้ที่จริงแล้ว ค่าตัวเครื่องบินบริษัทนายจ้างเป็นผู้ออกให้ ซึ่งบริษัทจัดส่งคนงานจะไปขอรับคืนภายหลัง

ที่แรงงานได้เข้าทำงานแล้วระยะหนึ่ง (เช่น 2 เดือนเป็นต้น) ขนาดของค่านายหน้านี้ ในทุกแห่งที่มีการสำรวจ (8 จังหวัด) มีความสอดคล้องใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 4.4)

การเรียกเก็บค่านายหน้าที่จะมากน้อยต่างกัน แล้วแต่ภาวะตลาดแรงงาน คือ Supply และ Demand ของแรงงานในตำแหน่งหรือระดับฝีมือ ซึ่งปรากฏว่า ตำแหน่งกรรมกรเสียค่านายหน้าสูงที่สุดถ้าไม่รวมช่างสีคือสูงถึง 14,132 บาท เทียบกับค่าเฉลี่ยทั้งหมดทุกตำแหน่งเพียง 10,932 บาท ในระยะเดียวกัน

2. ค่าทำหนังสือเดินทาง

เนื่องจากแรงงานที่ไปทำงานในต่างประเทศ ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้สูง (จบแค่ ป.4) และอยู่ในต่างจังหวัด จึงไม่อยู่ในฐานะ หรือมีความสะดวกที่จะไปติดต่อทำหนังสือเดินทางเอง ประกอบกับสำนักงานจัดหางานหรือบริษัทท่องเที่ยวต่างก็เห็นช่องทางหารายได้ด้วยการเสนอตัวเข้าไปทำหนังสือเดินทางให้ และเรียกเก็บค่าทำหนังสือเดินทางนี้ในอัตราที่สูง คือ เฉลี่ยคนละ 2,000-3,000 บาท แตกต่างกันตามแหล่งที่รับทำให้ โดยเฉลี่ยต้องเสียคนละ 1,670 บาท ทั้งๆที่ค่าธรรมเนียมที่ต้องเสียให้แก่ทางราชการเพียงรายละ 1,000 บาทเท่านั้น ส่วนแตกต่างจึงเป็นกำไรหรือรายได้ของนายหน้าจัดทำ แต่จะเป็นต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของแรงงานไทยต้องเสียเพิ่มขึ้นโดยไม่จำเป็น

3. ค่าทดสอบฝีมือ

เกือบจะเป็นเงื่อนไขที่ไม่มีข้อยกเว้นสำหรับผู้สมัครไปทำงานในตำแหน่งที่ต้องใช้ฝีมือว่าจะต้องได้รับการทดสอบฝีมือเสียก่อนถึงจะพิจารณาตำแหน่งงานให้ การทดสอบนี้ก็เช่นเดียวกันได้กลายเป็นลู่ทางหรือเครื่องมือการหากินของสำนักงานจัดหางานที่จะประกาศรับสมัครคนไปทำงานในระวันออกกลาง แล้วดำเนินการทดสอบโดยเฉลี่ยทุกอาชีพประมาณรายละ 125 บาทต่อครั้ง และจะมากน้อยก็แล้วแต่ตำแหน่งงานว่าอยู่ในระดับใด ทั้งที่ตำแหน่งงานอาจจะมีเพียงไม่กี่ตำแหน่ง แต่มีคนมาสมัครและต้องผ่านการทดสอบเป็นจำนวนมาก จึงได้รับเงินไปเป็นจำนวนไม่น้อย และจะเปิดสมัครและดำเนินการทดสอบทุกครั้งที่มีตำแหน่งงานมาใหม่ หรือตำแหน่งงานเดิมที่ยังบรรจุคนไปทำงานไม่ได้ จึงปรากฏว่า แรงงานไทยบางคนกว่าจะได้ไปทำงาน ต้องผ่านการทดสอบฝีมือไปเรื่อย ๆ รวมแล้วเป็นเงินพันบาทขึ้นไป วิธีการเช่นนี้ จึงเห็นชัดว่าเป็นการเอาไรด์เอาเปรียบแรงงานอีกรูปแบบหนึ่ง ภายใต้อาการที่ความต้องการไปทำงานต่างประเทศมีมากกว่าตำแหน่งงาน

*

ตารางที่ 4.4 : ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนในการไปทำงานในระวันออกกลาง
แยกตามตำแหน่ง

หน่วย : บาท

ตำแหน่งงาน	ค่านายหน้า	ค่าหนังสือเดินทาง	ค่าทดสอบฝีมือ
กรรมกร	14,132	1,745	57
พนักงานทำความสะอาด	7,140	1,620	58
ช่างไม้	10,675	1,556	111
ช่างปูน	12,951	1,661	225
ช่างเหล็ก	13,238	1,801	195
ช่างเครื่องยนต์	7,769	1,685	62
ช่างเชื่อม	8,229	1,650	100
ช่างไฟฟ้า	13,750	1,460	95
ช่างสี	14,529	2,174	209
พนักงานขับรถ	12,278	1,474	238
พนักงานปรุงอาหาร	9,028	1,761	28
หัวหน้าควบคุมงาน	7,471	1,465	-
รวมเฉลี่ยทุกอาชีพ	10,930	1,670	125

ที่มา : การสำรวจของกองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สศช.

4. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

นอกจากค่าใช้จ่ายหลักที่แรงงานจะต้องเสียสำหรับการเดินทางไปตะวันออกกลาง ตามที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว แรงงานยังจะมีค่าใช้จ่ายประเภทอื่น ๆ อีก ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแรงงาน เป็นส่วนใหญ่ว่าคนใดจะต้องเสียและถ้าเสียจะเสียมากน้อยเพียงใด ค่าใช้จ่ายประเภทดังกล่าวพอ แยกออกได้ ดังนี้

4.1 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางติดต่อกับงาน เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่มีภูมิลำเนา อยู่ในต่างจังหวัด ในขณะที่สำนักงานจัดหางานส่วนใหญ่และกรมแรงงานอยู่ที่กรุงเทพมหานคร แรงงานจึงต้องเดินทางไปติดต่อสมัครงานและดำเนินเรื่องต่าง ๆ ที่กรุงเทพฯ จึงต้องเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ ค่าพาหนะ ค่าที่พัก และค่าอาหาร เป็นต้น คิดแล้วเป็นเงินจำนวนไม่น้อยเหมือนกัน ซึ่งหากแรงงานมีญาติพี่น้องอยู่ในกรุงเทพฯ แล้ว ค่าใช้จ่ายประเภทนี้ก็จะลดน้อยลงไปด้วย ซึ่งข้อมูล เหล่านี้ไม่สามารถรวบรวมได้แน่ชัดว่าอยู่ในวงเงินประมาณเท่าใด เพราะแรงงานมีภูมิลำเนาต่าง ถิ่นกัน และการเดินทางไปติดต่อประสานงานก็ได้รับความสะดวกที่แตกต่างกัน ซึ่งบางคนมาติดต่อ เพียงครั้งเดียวก็สำเร็จ บางคนต้องมาติดต่อหลายครั้งจึงจะสำเร็จ เป็นต้น

4.2 ค่าใบสมัครและค่าตรวจเช็คร่างกาย ค่าใช้จ่ายประเภทนี้แรงงานไม่ได้ เสียทุกคนแล้วแต่จะไปสมัครที่สำนักงานจัดหางานแห่งใด และแหล่งประเทศที่จะเดินทางไปทำงาน มีแหล่งใดบ้างที่ต้องให้แรงงานต้องผ่านการตรวจเช็คร่างกาย สรุปแล้วค่าใช้จ่ายประเภทใบสมัคร ประมาณ 20-100 บาท และค่าตรวจเช็คร่างกายก่อนเดินทางประมาณ 200-500 บาท

4.3 ค่าดอกเบียเงินกู้ สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ทำให้คนไทยดิ้นรนไปทำงานในตะวันออกกลาง คือ "ความยากจน" ดังกล่าวแล้ว หรือไม่ก็ความต้องการที่จะมีฐานะดีขึ้น และในการที่จะได้งานทำในต่างประเทศก็มีรายจ่ายเกิดขึ้นมากมาย การที่จะได้เงินมาใช้เป็นค่า ใช้จ่ายเหล่านี้ก็มี 3 วิธีใหญ่ๆ คือ การขายทรัพย์สินมีค่าของตนเองและครอบครัวที่มีอยู่ไป การใช้ เงินที่เก็บออมไว้ในครอบครัวหรือตัวเอง และการกู้ยืมจากคนอื่น แนนอนที่สุดคนที่จนจริง ๆ นั้น การจะได้เงินมาโดย 2 วิธีแรกนั้น เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากอยู่แล้ว จึงต้องหันมาใช้วิธีที่ 3 คือ การกู้ยืมโดยเสียดอกเบีย การกู้ยืมก็กระทำได้ 2 วิธี คือ กู้ยืมแบบต้องมีหลักทรัพย์ ซึ่งส่วนใหญ่คือ ที่ดินไปวางเป็นประกัน และการกู้ยืมแบบไม่ต้องมีหลักทรัพย์อะไรเป็นประกัน ซึ่งวิธีการหลังนี้มีน้อย มาก ส่วนใหญ่จึงเป็นวิธีแรก ดังนั้นค่าดอกเบียที่แรงงานไทยต้องเสียให้แก่เงินกู้นี้ จึงเท่ากับเป็น "ต้นทุน" อีกรูปแบบหนึ่ง และสร้างความเดือดร้อนให้แก่แรงงานไทยทั้งที่ได้ไปและไม่ได้ไปทำงาน ในตะวันออกกลางเป็นอย่างมาก แต่ถ้าได้ไปก็ยังไม่เป็นไร คือจะมีรายได้เพียงพอที่จะจ่ายเป็นค่า เงินต้นและดอกเบียได้ แต่ก็ขึ้นอยู่กับว่า กู้ยืมมามากน้อยเพียงใด เสียอัตราดอกเบียเท่าใด งานที่

ไปทำมีระยะเวลายาวนาน และมีรายได้มากน้อยเพียงใด เป็นต้น ส่วนในกรณีหลังที่กู้ยืมเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ แล้ว แต่ไม่ได้ไปทำงาน กรณีเช่นนี้แรงงานที่สมัครจะได้รับความเดือดร้อนอย่างมากถึงกับต้องสูญเสียทรัพย์สิน เช่นที่ไร่-ที่นา ที่นำมาวางเป็นประกัน (ขายฝากหรือจำนอง) ทำให้บางคนต้องหมดเนื้อหมดตัวเลยก็มี

จากการสำรวจข้อมูลแรงงานที่เดินทางไปทำงานตะวันออกกลางในเรื่องนี้พบว่า แรงงานที่ไปทำงานในตะวันออกกลาง มีถึงร้อยละ 37.9 ของแรงงานที่สำรวจ ต้องกู้หนี้ยืมสินเสียดอกเบี้ย ร้อยละ 10.0 ต้องขายทรัพย์สินของตนไปเป็นค่าใช้จ่ายสมัครงาน และให้ครอบครัวใช้จ่ายในระยะแรกที่เดินทางไปทำงาน และอีกร้อยละ 52.1 ของแรงงานที่สำรวจอาศัยเงินของตนเอง หรือครอบครัว หรือหยิบยืมจากญาติพี่น้องโดยไม่เสียดอกเบี้ย (ตารางที่ 4.5) นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ในกรณีที่แรงงานต้องกู้หนี้ยืมสินมา ส่วนใหญ่มาจากแหล่งนอกระบบหรือมาจากนายทุนเงินกู้ในท้องถิ่นนั่นเอง หรือจากคนรู้จักมักคุ้นกัน อัตราดอกเบี้ยก็แตกต่างกันไปตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้กู้กับผู้ให้กู้และท้องที่ ส่วนใหญ่เฉลี่ยประมาณร้อยละ 5-10 ต่อเดือน

กล่าวโดยสรุป เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายที่แรงงานส่วนใหญ่จำเป็นต้องเสีย รวมกับค่าใช้จ่ายที่แรงงานบางส่วนจะต้องเสียไป สำหรับการเดินทางไปทำงานในตะวันออกกลางนั้น ค่าใช้จ่ายดังกล่าวจะมีจำนวนประมาณ 20,000-40,000 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูงมากทีเดียว หากแรงงานทำงานเพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ คือ สัญญาจ้างไม่เกิน 1 ปี ก็คงจะไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน แต่ถ้าสัญญาจ้างมีระยะเวลามากกว่า 2 ปีขึ้นไป รายได้ที่แรงงานได้รับก็คงจะเพียงพอที่รักษฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้พอสมควร

ปริมาณเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลาง

แรงงานที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศ ได้ส่งเงินรายได้กลับประเทศไทยโดยการโอนผ่านระบบธนาคาร จากสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทยตามตารางที่ 4.6 พบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา คือ ปี 2520-2529 มีจำนวนเงินโอนรวมกันทั้งสิ้นถึง 124,498.6 ล้านบาท และมีปริมาณที่สูงขึ้นกว่าในระยะแรกเป็นอย่างมาก คือ ในปี 2520 มีจำนวนเพียง 911.6 ล้านบาทเพิ่มสูงขึ้นเป็น 20,832.4 ล้านบาท ในปี 2529 โดยมีการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีสูงถึงร้อยละ 48.3 และทั้งนี้ หากรวมถึงเงินนำเข้านอกระบบธนาคารซึ่งคาดว่ามีความประมาณร้อยละ 20-25 ของเงินโอนผ่านธนาคารในแต่ละปี อาทิ จำนวนเงินที่นำติดตัวและเงินที่ใช้จ่ายซื้อสิ่งของกลับเข้าประเทศ ฉะนั้น ในช่วง 10 ปีดังกล่าว แรงงานไทยในต่างประเทศสามารถทำรายได้เข้าประเทศรวมกันอาจสูงถึง 150,000-160,000 ล้านบาท ซึ่งนับได้ว่าเป็นแหล่งที่นำเงินเข้าประเทศที่สำคัญแห่งหนึ่ง นอกจากรายได้จากการส่งสินค้าออกไปขายยังต่างประเทศ และเงินที่ได้จากการลงทุนใน

ตารางที่ 4.5 : อัตราส่วนร้อยละของวิธีการหาเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครงาน
ไปทำงานในตะวันออกกลางของแรงงานไทย

วิธีหาเงินเป็นค่าใช้จ่าย	ร้อยละของทั้งหมด
เงินสะสมของตัวเองและครอบครัว	52.11
ขายทรัพย์สินต่าง ๆ	10.00
กู้เงินโดยเสียดอกเบี้ยเงินกู้	37.89
	100.0

ที่มา : การสำรวจของกองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สศช.

ต่างประเทศ ดังนั้น เงินโอนเหล่านี้จะมีส่วนสำคัญต่อภาวะดุลการชำระเงินของประเทศให้ดีขึ้นได้อีกทางหนึ่งด้วย

สำหรับเงินโอนจากต่างประเทศดังกล่าว จะพบว่าเป็นเงินโอนที่มาจากกลุ่มประเทศตะวันออกกลางเป็นส่วนใหญ่ โดยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา คือปี 2520-2529 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 78,751 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 63.3 ของปริมาณเงินโอนทั้งสิ้น และมีปริมาณสูงขึ้นอย่างมากจากในปี 2520 ที่มีจำนวนเพียง 87.7 ล้านบาท หรือร้อยละ 9.6 ของปริมาณเงินโอนทั้งสิ้น เพิ่มขึ้นเป็น 10,477.1 ล้านบาท ในปี 2529 หรือร้อยละ 50.3 ของปริมาณเงินโอนทั้งสิ้น โดยมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีสูงถึงร้อยละ 110.3 ซึ่งสูงกว่าอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีของปริมาณเงินโอนทั้งหมดเกือบ 3 เท่าตัว

เงินโอนของแรงงานไทยที่มาจากกลุ่มประเทศตะวันออกกลางนั้น จะเป็นเงินโอนจากแรงงานไทยในประเทศซาอุดีอาระเบียมากที่สุด โดยมีสัดส่วนเฉลี่ยในช่วงระยะเวลา 10 ปีดังกล่าว สูงถึงร้อยละ 91 ของปริมาณเงินโอนที่มาจากประเทศในตะวันออกกลางทั้งสิ้น และเมื่อเทียบกับปริมาณเงินโอนทั้งหมด ก็ยังมีสัดส่วนสูงเกือบครึ่งหนึ่งคือ ร้อยละ 47.6 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นช่วงที่มีแรงงานไทยเดินทางไปประเทศซาอุดีอาระเบียมากที่สุด และเริ่มมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยในปี 2528 และปี 2529 ส่วนประเทศที่มีปริมาณเงินโอนรองลงมาได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา คูเวต สิงคโปร์ ลิเบีย เยอรมันนี ญี่ปุ่น และอิรัก เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวมีข้อสังเกตคือ ปริมาณเงินโอนจากตลาดแรงงานในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแถบยุโรป แม้ว่าจะมีจำนวนแรงงานเดินทางไปทำงานในแหล่งดังกล่าวไม่มากนัก เมื่อเทียบกับจำนวนแรงงานไทยที่ทำงานในตะวันออกกลาง แต่ปริมาณเงินโอนที่ส่งกลับเข้าประเทศจากประเทศดังกล่าว กลับพบว่ามีจำนวนที่สูงมาก โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา เช่นในปี 2529 มีจำนวนเงินโอนสูงถึง 22,351.6 ล้านบาท ซึ่งมีปริมาณมากเป็นอันดับสองรองจากประเทศซาอุดีอาระเบียที่เดียว ทั้งนี้ เนื่องจากตลาดแรงงานดังกล่าวมักเป็นตลาดแรงงานประเภทแรงงานฝีมือ หรือผู้ประกอบการวิชาชีพชั้นสูงที่สำคัญในสาขาต่าง ๆ ดังนั้น รายได้ที่แรงงานได้รับ จะมีจำนวนที่สูงกว่ากลุ่มประเทศตะวันออกกลางและกลุ่มประเทศอื่น ๆ

การกระจายตัวของเงินโอน

ปริมาณเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลางนั้น พบว่า ในปี 2529 ปริมาณเงินโอนดังกล่าวได้กระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนทั้งสิ้นถึง 5,325.5 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 50.8 ของปริมาณเงินโอนจากตะวันออกกลางทั้งหมด และในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

ตารางที่ 4.6 : ปริมาณเงินโอนของแรงงานไทยในต่างประเทศ ปี 2520 - 2529

หน่วย : ล้านบาท

ประเทศ	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	2528	2529	รวม	GR (%)
ซาอุดีอาระเบีย	76.0	468.4	1,212.2	3,874.5	5,814.4	9,243.0	14,780.5	15,311.5	11,697.5	9,669.0	72,147.0	
ลิเบีย	-	0.1	-	21.2	213.3	286.3	265.0	253.3	263.6	87.3	1,390.1	
อิรัก	-	0.2	11.6	47.2	190.5	443.6	179.2	121.5	62.0	48.7	1,104.5	
กาตาร์	-	5.8	7.1	22.2	39.9	39.5	30.4	21.2	52.0	16.4	234.5	
บาห์เรน	-	-	0.4	0.1	-	17.5	28.2	25.0	58.7	27.8	157.7	
สหรัฐอเมริกา	2.2	16.5	5.4	14.6	10.6	20.2	27.0	37.1	56.1	37.8	227.5	
จอร์แดน	-	0.1	-	1.6	4.3	8.7	10.3	2.7	2.4	3.1	33.2	
คูเวต	0.2	2.7	10.8	29.6	57.1	177.3	281.8	642.8	707.5	565.2	2,475.0	
เยเมน	-	-	-	21.3	7.1	3.8	0.5	0.2	2.0	0.2	35.1	
โอมาน	-	0.9	7.6	16.2	27.7	23.4	32.3	29.7	18.2	15.1	171.1	
เลบานอน	-	0.2	0.1	0.7	1.8	14.1	20.9	11.7	4.2	0.5	54.2	
อียิปต์	-	0.2	2.3	3.8	9.9	7.8	5.9	9.1	2.9	0.6	42.5	
ซีเรีย	-	-	0.3	0.1	-	-	-	-	-	2.0	2.4	
อิสราเอล	-	0.1	1.3	181.1	358.0	40.2	3.8	4.5	1.4	2.1	592.5	
อิหร่าน	9.3	16.5	36.6	8.8	0.6	0.3	1.2	2.3	1.5	0.4	77.5	
ไต้หวัน	-	-	0.3	0.7	0.2	1.2	0.6	0.7	1.6	0.9	6.2	
รวมตะวันออกกลาง	87.7	511.7	1,296.0	4,243.7	6,735.4	10,326.9	15,667.6	16,473.3	12,931.6	10,477.1	78,751.0	110.3
สหรัฐอเมริกา	591.5	1,189.0	1,842.4	2,161.3	2,358.5	2,206.7	2,085.7	2,444.6	7,471.5	-	22,351.6	
ฝรั่งเศส	-	-	-	-	-	-	-	52.2	63.2	91.4	206.8	
มาเลเซีย	-	-	-	-	-	-	-	53.4	145.5	106.4	305.3	
สิงคโปร์	12.1	25.0	37.5	107.3	111.7	221.6	382.4	553.9	609.0	368.6	2,429.1	
บรูไน	-	-	-	-	4.9	9.9	24.6	9.9	56.8	40.9	147.0	
อินโดนีเซีย	-	-	-	-	-	-	-	22.5	26.2	27.3	76.0	
ญี่ปุ่น	-	-	-	-	-	-	-	494.0	656.1	-	1,150.1	
เยอรมัน	-	-	-	-	-	-	-	234.4	454.7	503.0	1,192.1	
อิตาลี	-	-	-	-	-	-	-	34.0	48.5	57.4	139.9	
อื่น ๆ	220.3	485.9	642.4	1,190.8	1,218.5	1,456.7	1,297.0	745.5	1,332.3	9,160.3	17,889.6	
รวมทั้งสิ้น	911.6	2,211.6	3,818.3	7,703.1	10,429.0	14,221.8	19,457.3	21,117.7	23,795.8	20,832.4	124,498.6	48.3
สัดส่วนตะวันออกกลาง (%)	9.6	23.1	33.9	55.1	64.6	72.6	80.5	78.0	54.3	50.3	63.3	

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

(ปี 2525-2529) มีจำนวนที่เพิ่มสูงขึ้นตลอดมา คือ จากจำนวน 3,580.1 ล้านบาท ในปี 2525 เพิ่มขึ้นเป็น 6,962.7 ล้านบาท ในปี 2528 และลดลงเล็กน้อยในปี 2529 โดยมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 13.1 (ตารางที่ 4.7 และ 4.8) ซึ่งก็เป็นไปตามข้อเท็จจริงที่พบว่าแรงงานไทยในตะวันออกกลางส่วนใหญ่เคลื่อนย้ายไปจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มากกว่าแรงงานจากภาคอื่น ๆ ของประเทศ

เมื่อพิจารณาปริมาณเงินโอนเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า จังหวัดอุดรธานี มีปริมาณเงินโอนจากแรงงานไทยในตะวันออกกลางมากที่สุด โดยเฉลี่ยประมาณ 1,343.9 ล้านบาท (ปี 2525-2529) คิดเฉลี่ยเป็นร้อยละ 24.8 ของเงินโอนในภาค โดยมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 3.9 รองลงไปได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา และขอนแก่น ซึ่งมีปริมาณเงินโอนเฉลี่ยประมาณ 1,015.4 ล้านบาท และ 850.9 ล้านบาท คิดเฉลี่ยเป็นร้อยละ 18.7 และ 15.7 ของเงินโอนภาค โดยมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 5.2 และ 15.4 ตามลำดับ

การพิจารณาว่าเงินโอนเฉลี่ยต่อครัวเรือนแรงงาน ที่เดินทางไปทำงานตะวันออกกลางของแรงงานในแต่ละจังหวัดว่ามีจำนวนเท่าใดนั้น จากสถิติข้อมูลแล้วค้นหาค่อนข้างยาก เนื่องจากข้อมูลจำนวนแรงงานที่เดินทางไปทำงานในแต่ละปี จะเป็นเฉพาะการเคลื่อนย้ายในปีนั้น โดยไม่ได้รวมแรงงานที่ยังคงทำงานอยู่ในประเทศต่าง ๆ ด้วย ซึ่งแรงงานเหล่านี้ก็มีการเคลื่อนย้ายกลับหลังจากหมดสัญญาจ้างเช่นเดียวกัน หรือหากจะพิจารณาจากการใช้จำนวนบัญชีเงินฝากธนาคารในแต่ละจังหวัดมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยของจำนวนเงินโอนในแต่ละครอบครัว ข้อมูลที่ได้ก็อาจจะคลาดเคลื่อนเนื่องจากเหตุผล 2 ประการ คือ ประการแรก แรงงานอาจมีการเปิดบัญชีไว้มากกว่าหนึ่งบัญชี ซึ่งก็มีอยู่จำนวนไม่น้อยที่ทำเช่นนี้ อีกประการหนึ่งก็คือ แรงงานที่ได้เดินทางกลับมาแล้วและไม่ได้เดินทางกลับไปทำงานอีก แต่ก็ยังคงใช้บัญชีเงินฝากฉบับเดิมอยู่หรือไม่ได้แจ้งปิดบัญชีไว้ จึงเป็นการยากที่จะค้นหาว่าบัญชีที่มีจำนวนเงินโอนของแรงงานที่ทำงานอยู่ในขณะนั้น มีจำนวนเท่าใด ดังนั้น จึงคงต้องพิจารณาจากอัตราค่าจ้างเฉลี่ยต่อเดือนของตำแหน่งงานประเภทต่าง ๆ ที่มีแรงงานไทยได้รับการบรรจุเข้าทำงานเป็นเกณฑ์ ซึ่งจากข้อมูลที่กล่าวแล้วข้างต้น จะพบว่า แรงงานจะมีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยขั้นต่ำประมาณ 9,000 บาท หรือ 108,000 บาทต่อปี และเมื่อหักค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้จ่ายประจำวันออกแล้ว (คิดประมาณร้อยละ 30) คงเหลือเป็นเงินโอนส่งกลับให้ครอบครัวประมาณ 6,300 บาทต่อเดือน หรือประมาณ 75,000 บาทต่อปี

จำนวนเงินโอนของทั้งสามจังหวัดที่ศึกษา จะพบว่าหากรวมกันแล้วจะมีปริมาณมากกว่าร้อยละ 50 ของปริมาณเงินโอนทั้งหมดในภาค ดังนั้น หากนำเงินโอนดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในอันที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจและการจ้างงานขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น ก็จะส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัดและภูมิภาคได้ ทั้งนี้ เนื่องจากทั้งสามจังหวัดเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของภูมิภาคที่มี

ตารางที่ 4.7 : เงินโอนและเงินฝากคงค้างของแรงงานไทยในตะวันออกกลาง

เฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2525-2529

หน่วย : ล้านบาท

จังหวัด	ปี 2525		ปี 2526		ปี 2527		ปี 2528		ปี 2529		เฉลี่ย	
	เงินโอน	เงินฝากคงค้าง	เงินโอน	เงินฝากคงค้าง	เงินโอน	เงินฝากคงค้าง	เงินโอน	เงินฝากคงค้าง	เงินโอน	เงินฝากคงค้าง	เงินโอน	เงินฝากคงค้าง
อุตรธานี	1,104.0	357.5	1,333.5	460.4	1,388.3	563.8	1,779.1	594.9	1,112.5	420.0	1,343.9	479.3
ขอนแก่น	555.5	157.5	836.8	248.3	869.1	293.2	1,112.3	312.6	880.9	260.8	850.9	254.9
นครราชสีมา	829.6	227.1	982.2	301.8	1,128.5	466.1	1,154.2	267.7	982.4	251.5	1,015.4	302.8
อุบลราชธานี	102.6	105.3	346.7	69.8	324.2	83.2	398.1	161.5	330.0	151.6	300.3	114.3
นครพนม	29.8	91.6	22.3	110.0	29.7	130.4	412.1	143.4	327.4	142.0	164.3	123.5
สกลนคร	245.0	60.0	480.7	120.6	646.7	90.1	428.5	132.8	303.4	9.9	420.9	99.1
หนองคาย	173.6	51.7	290.8	83.9	316.6	77.8	365.3	75.1	22.6	69.2	233.8	71.5
ชัยภูมิ	205.1	76.8	252.0	101.7	366.7	150.0	327.4	86.0	239.2	82.6	278.1	99.4
มหาสารคาม	84.4	15.7	155.1	29.6	171.8	39.3	236.7	46.2	202.6	40.6	170.1	34.3
บุรีรัมย์	103.5	16.0	153.2	25.7	165.4	46.7	219.7	49.0	199.3	47.6	168.2	83.3
สุรินทร์	49.9	13.2	77.3	18.9	101.1	19.7	118.1	14.6	118.5	16.2	93.0	16.5
กาฬสินธุ์	34.2	5.2	74.8	16.2	93.8	29.5	119.3	24.8	102.3	24.8	84.9	20.1
ร้อยเอ็ด	30.7	8.7	61.3	16.1	89.4	25.5	85.4	6.6	84.9	6.4	70.3	12.7
เลย	6.5	3.7	36.7	10.6	51.1	11.4	74.6	12.0	54.1	9.5	142.0	9.4
ยโสธร	3.3	8.9	6.5	15.8	6.8	17.3	54.4	18.6	42.3	15.3	22.7	15.2
ศรีสะเกษ	22.4	4.2	40.1	7.2	44.5	7.9	46.5	12.6	39.4	11.7	38.6	8.7
มุกดาหาร	-	-	18.2	3.7	22.6	5.4	30.9	7.3	24.4	6.1	24.0	5.6
รวม	3,580.1	1,203.1	5,056.7	1,647.1	5,831.8	2,060.1	6,962.7	1,965.8	5,325.5	1,648.1	5,421.4	1,831.1
สัดส่วนภาค : ประเทศ	34.7		32.3		35.4		53.8		50.8		41.1	

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

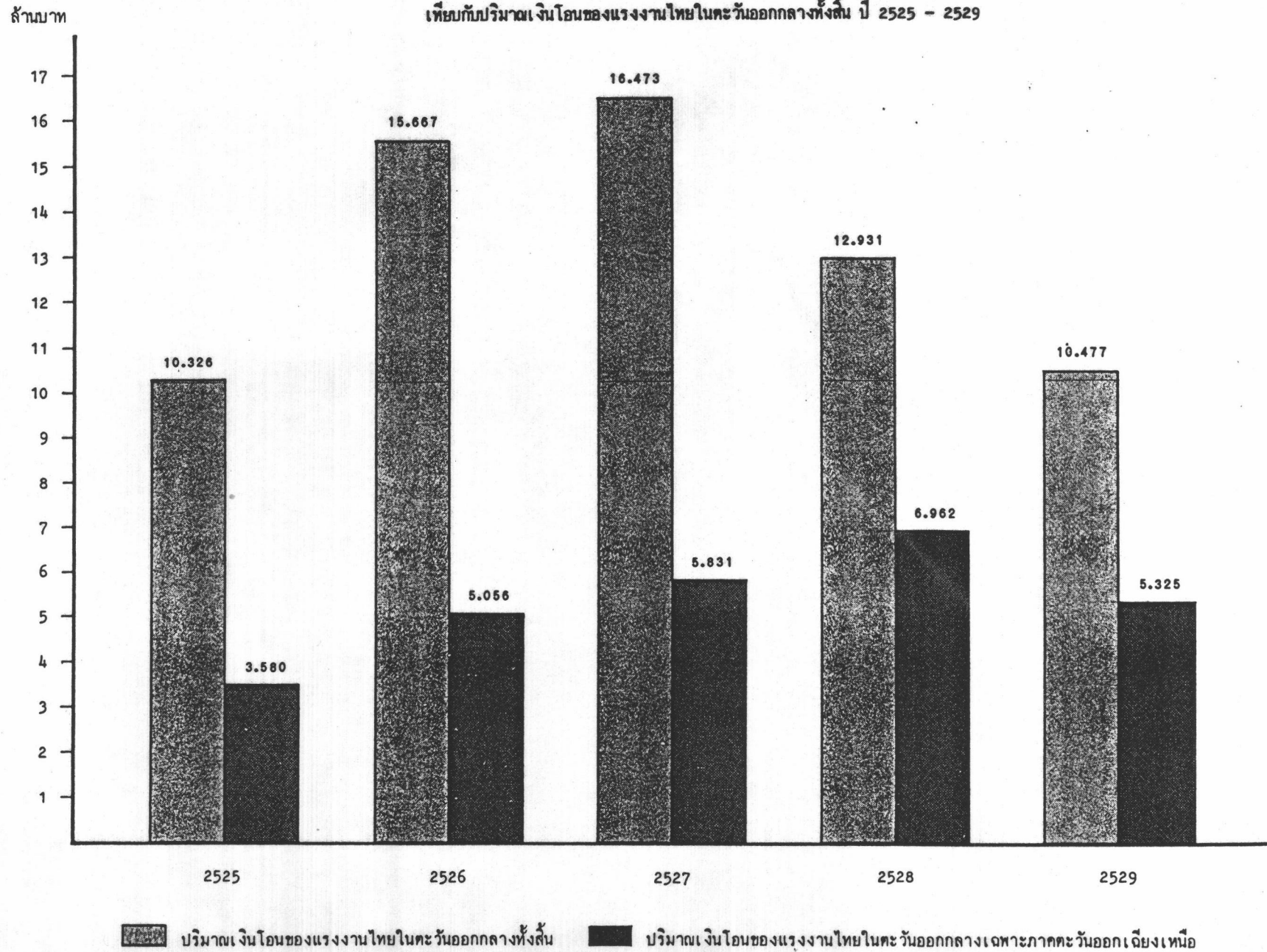
ตารางที่ 4.8 : สัดส่วนและอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีของเงินโอนจากแรงงานไทยในตะวันออกกลาง
ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2525-2529

หน่วย : %

จังหวัด	ปี 2525		ปี 2526		ปี 2527		ปี 2528		ปี 2529		เฉลี่ย	
	สัดส่วน	GR	สัดส่วน	GR	สัดส่วน	GR	สัดส่วน	GR	สัดส่วน	GR	สัดส่วน	GR
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	100.0	-	100.0	41.2	100.0	15.3	100.0	19.4	100.0	-23.5	100.0	13.1
อุทธรธานี	30.8	-	26.4	20.8	23.8	4.1	25.6	28.1	20.9	-37.5	24.8	3.9
ขอนแก่น	15.5	-	16.5	50.6	14.9	3.9	16.0	28.0	16.5	-20.8	15.7	15.4
นครราชสีมา	23.2	-	19.4	18.4	19.4	14.9	16.6	2.3	18.4	-14.9	18.7	5.2
จังหวัดอื่น ๆ	30.5	-	37.7	74.5	41.9	28.4	41.8	19.3	44.2	-19.4	40.8	25.7

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

แผนภูมิที่ 4.1 : ปริมาณเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลางเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
เทียบกับปริมาณเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลางทั้งสิ้น ปี 2525 - 2529

ปัจจัยพื้นฐานค่อนข้างจะสมบูรณ์ เพียงพอที่จะเป็นแกนนำส่งทอดความเจริญออกไปสู่พื้นที่ใกล้เคียงโดยรอบได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จังหวัดต่าง ๆ ของภาคก็มีแรงงานเดินทางไปตระเวนออกกลาง และได้ส่งเงินโอนกลับมายังท้องถิ่นของตนเช่นเดียวกัน จึงเป็นส่วนสนับสนุนและผลักดันในการสร้างโอกาสการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของภูมิภาคส่วนรวมจากเงินโอนได้ดียิ่งขึ้น

พฤติกรรมการใช้จ่ายเงินโอนจากตระเวนออกกลาง

เงินโอนที่แรงงานไทยในตระเวนออกกลางได้ส่งกลับมาให้ครอบครัวของตนเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือนนั้น ได้มีผู้ทำการศึกษาค้นคว้าที่จริงจังเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินโอนเหล่านั้นไว้หลายท่าน โดย จาริต ดิงศภิกย์ ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์และสรุปผลไว้ดังปรากฏตามตารางที่ 4.9 จำนวนเงินโอนดังกล่าว ครัวเรือนส่วนมากจะใช้จ่ายไปเพื่อการต่าง ๆ หลายประเภท และเมื่อรวบรวมจำนวนเงินไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน จะพบว่า เงินโอนได้ใช้จ่ายไปเพื่อการอยู่อาศัยมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 33.1 ของจำนวนเงินโอนทั้งสิ้น ซึ่งจะใช้จ่ายไปในการปลูกบ้านใหม่มากที่สุดถึงร้อยละ 25.5 รองลงไปได้แก่ การปรับปรุงและต่อเติมบ้าน และซื้อที่ดินสำหรับปลูกบ้าน พฤติกรรมเช่นนี้เป็นข้อเท็จจริงที่จะพบอยู่เสมอว่า ปัจจัยสำคัญลำดับแรกของครอบครัวก็คือ การมีที่อยู่อาศัยที่ดีและมั่นคง ดังนั้น ครัวเรือนส่วนใหญ่จะใช้จ่ายเงินโอนไปเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยมากกว่าใช้เพื่อการอื่นโดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกของการมีเงินโอนมาจับจ่ายใช้สอย และเมื่อสมบูรณ์แล้วในระยะต่อไปถ้าหากครัวเรือนยังคงได้รับเงินโอนจากสมาชิกครัวเรือนที่อยู่ในตระเวนออกกลาง พฤติกรรมการใช้จ่ายเงินโอนก็คงจะเปลี่ยนแปลงไปเพื่อการอื่นต่อไป

การใช้จ่ายเงินโอนประเภทที่มีสัดส่วนสูงรองลงไป ก็คือ การชำระหนี้สิน ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 21.1 ของจำนวนเงินโอนทั้งสิ้น และจากที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนแรกว่าแหล่งเงินที่จะนำไปเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางไปตระเวนออกกลางนั้นมีหลายประการ แต่ที่สำคัญมากก็คือ การใช้จ่ายจากเงินที่แรงงานหรือครอบครัวได้สะสมไว้ และเงินที่แรงงาน/ครอบครัวไปกู้ยืมมาเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ซึ่งส่วนมากจะเป็นเงินกู้แบบนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคารพาณิชย์ทั่วไป การรับภาระทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยจึงค่อนข้างหนัก ดังนั้น รายจ่ายประเภทนี้จึงมีสัดส่วนค่อนข้างสูงเช่นเดียวกัน

แรงงานที่เดินทางไปตระเวนออกกลางบางส่วนก็เป็นแรงงานที่พอมีฐานะทางครอบครัวอยู่บ้าง หรือเคยเดินทางไปทำงานมาแล้วหลายครั้ง ครัวเรือนของแรงงานประเภทนี้จึงสามารถเก็บออมเงินโอนไว้ได้ส่วนหนึ่งโดยการฝากไว้ที่ธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ซึ่งจะได้รับดอกเบี้ยร้อยละ 6-12 ต่อปี แล้วแต่ประเภทเงินฝาก การเก็บออมเงินนี้มีสัดส่วนร้อยละ 13.5 ของจำนวนเงินโอนทั้งสิ้น และอีกกรณีหนึ่งก็คือ ให้กู้ยืมเงินหรือเป็นแหล่งเงินให้กู้เงินนอกระบบนั่นเอง ซึ่งวิธีการนี้จะ

ตารางที่ 4.9 : สัดส่วนการใช้จ่ายจากเงินโอนของครัวเรือนที่มีแรงงาน
เดินทางไปกะวันออกกลาง

หน่วย : %

ประเภท	สัดส่วน
เครื่องอุปโภคบริโภค	7.4
- อาหาร	4.7
- เสื้อผ้า	1.2
- เครื่องประดับ/อื่น	1.5
สิ่งอำนวยความสะดวก	11.0
- วิทยุ/โทรทัศน์	7.0
- ตู้เย็น	1.1
- จักรเย็บผ้า	0.2
- เฟอร์นิเจอร์	2.7
ที่อยู่อาศัย	33.1
- ซื้อที่ดินปลูกบ้าน	1.6
- ปลูกบ้านใหม่	25.5
- ปรับปรุงและต่อเติมบ้าน	6.0
ยานพาหนะเพื่อการเดินทาง	3.2
- จักรยาน	0.3
- จักรยานยนต์	2.9
ยานพาหนะเพื่อการขนส่ง	2.2
- รถบรรทุกขนาดเล็ก	0.2
- รถบรรทุกขนาดใหญ่	2.0
การลงทุนเกษตรกรรม	6.1
- ซื้อที่ดินเกษตรกรรม	3.9
- ค่าจ้างไถไร่-นา	1.3
- ซื้อรถแทรกเตอร์	0.9
ชำระหนี้สิน	21.1
ให้กู้ยืมเงิน	2.4
ฝากธนาคาร	13.5
รวมทั้งสิ้น	100.0

ได้รับดอกเบี้ยค่อนข้างสูงกว่านำไปฝากไว้ที่ธนาคาร ดอกเบี้ยที่ได้รับจะอยู่ในอัตราร้อยละ 5-10 ต่อเดือน ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับว่าผู้กู้เป็นใคร วิธีการใช้จ่ายเพื่อการดังกล่าวจะมีสัดส่วนร้อยละ 2.4 ของจำนวนเงินโอนทั้งสิ้น ซึ่งก็มีจำนวนไม่มากนักเนื่องจากการให้กู้ยืมเงินประเภทนี้ค่อนข้างเสี่ยง ยิ่งหากไม่มีหลักทรัพย์มาวางค้ำประกันด้วยแล้ว โอกาสสูญเสียเงินไปก็อาจมีอยู่บ้างเช่นเดียวกัน

การใช้จ่ายเงินโอนประเภทอื่นที่ไม่ใช่การลงทุนได้แก่ การใช้จ่ายเป็นค่าอุปโภคบริโภค เช่น อาหาร เสื้อผ้า เครื่องประดับต่าง ๆ การซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น วิทยุ/โทรทัศน์ ตู้เย็น จักรเย็บผ้า เฟอร์นิเจอร์ และยานพาหนะเพื่อการเดินทาง เช่น จักรยาน จักรยานยนต์ เป็นต้น การใช้จ่ายประเภทเหล่านี้จะมีสัดส่วนร้อยละ 7.4, 11.0 และ 3.2 ตามลำดับ ซึ่งค่าใช้จ่ายดังกล่าวก็เป็นความต้องการพื้นฐานของครัวเรือนเช่นเดียวกับที่อยู่อาศัยเหมือนกัน และเงินค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะลดลงหากได้มีการจัดหาไว้อย่างเพียงพอแล้วในระยะแรก

สำหรับการใช้จ่ายจากเงินโอนเพื่อการลงทุนนั้น จะพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนเพื่อการเกษตรเป็นหลัก เช่น การซื้อที่ดินเพื่อทำการเกษตรเพิ่มเติม การจ้างไถไร่-นา หรือซื้อรถแทรกเตอร์ไว้ไถพรวนที่ดินของตน และรับจ้างไถพรวนให้กับพื้นที่ข้างเคียง ซึ่งค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนประเภทนี้ จะมีสัดส่วนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เพียงร้อยละ 6.1 ของจำนวนเงินโอนทั้งสิ้น นอกจากนี้ ก็มีการซื้อยานพาหนะเพื่อใช้ในการขนส่ง เช่น รถบรรทุกขนาดเล็ก และรถบรรทุกขนาดใหญ่ ซึ่งก็มีปริมาณเพียงเล็กน้อยเช่นเดียวกัน คือ ร้อยละ 2.2 ของจำนวนเงินโอนทั้งสิ้น

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมการใช้จ่ายเงินโอนจากตะวันออกกลางที่ได้มีการสำรวจข้อมูลมาแล้วนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้จ่ายที่ไม่ใช่การลงทุนหรือไม่ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจหรือภาวะการจ้างงานภายในท้องถิ่นโดยตรง มีจำนวนถึงร้อยละ 91.7 ของจำนวนเงินโอนทั้งสิ้น แต่ทั้งนี้ผลการใช้จ่ายเงินดังกล่าว ก็อาจมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยทางอ้อมได้เหมือนกันคือผลกระทบต่อกิจกรรมเศรษฐกิจต่อเนื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น การค้าขาย การก่อสร้าง เป็นต้น แต่ถ้าพิจารณาในประเด็นการมีผลกระทบต่อการทำงาน หรือการสร้างงานภายในท้องถิ่นให้เพิ่มสูงขึ้นจากเงินโอนนั้น จะมีผลกระทบน้อยมาก ถ้าจะเทียบกับการที่นำเงินโอนมาลงทุนขยายกิจการทางเศรษฐกิจทั้งทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรมขนาดย่อม และการค้าบริการ ซึ่งผลของการลงทุนประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ จะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มต่อระบบเศรษฐกิจมากกว่า และมีผลต่อภาวะการจ้างงานหรือการขยายตลาดแรงงานภายในท้องถิ่นให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อตอบรับกับจำนวนแรงงานที่ว่างงานทั้งประเภทยังหางานทำไม่ได้ เนื่องจากไม่มีอาชีพหลัก และแรงงานที่ว่างงานจากการรอฤดูกาลเพื่อทำการเกษตร

ผลกระทบจากเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลาง

1. ผลกระทบต่อดุลการชำระเงินของประเทศ

ปริมาณเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลางที่ส่งกลับเข้าประเทศ ถือได้ว่ามีส่วนสำคัญต่อภาวะดุลการชำระเงินของประเทศเป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับมูลค่าการส่งออก การลงทุนในต่างประเทศ และการท่องเที่ยว จากข้อมูลตามตารางที่ 4.10 พบว่า ในปี 2525-2529 สัดส่วนปริมาณเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลางเทียบกับรายได้ประชาชาติ คิดเฉลี่ยเป็นร้อยละ 1.4 ขณะที่เทียบกับมูลค่าการส่งออกของประเทศไทยทั้งภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยถึงร้อยละ 7.6 โดยเฉพาะในปี 2526 มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 10.7 ของมูลค่าการส่งออก ซึ่งถือได้ว่ามีมูลค่าค่อนข้างสูง เนื่องจากการผลิตสินค้าทั้งภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ต้องใช้ทั้งทุน แรงงาน เงิน และผู้ประกอบการ รวมทั้งขั้นตอนการผลิตที่ค่อนข้างจะยุ่งยากซับซ้อน ซึ่งกว่าจะได้มูลค่าจากการส่งออกไปขายยังตลาดต่างประเทศ ก็ต้องใช้ความพยายามอย่างมาก ทั้งในแง่ของขบวนการผลิตและการหาตลาดในต่างประเทศ ซึ่งผิดกับการขายแรงงานในต่างประเทศที่เพียงแต่ไปรับจ้างทำงานเช่นเดียวกับที่ทำงานอยู่ภายในประเทศ ก็สามารถทำเงินตราต่างประเทศได้มากถึงเพียงนี้

นอกจากนี้ หากพิจารณามูลค่าสินค้าส่งออกที่ทำรายได้ให้กับประเทศมากแล้ว จะพบว่า ข้าวและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังจะเป็นสินค้าที่ทำรายได้ให้กับประเทศมากเป็นอันดับหนึ่งและสอง ตามลำดับ เมื่อนำปริมาณเงินโอนมาเปรียบเทียบกับมูลค่าของสินค้าทั้งสอง พบว่าปริมาณเงินโอนมีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 48.9 ของมูลค่าการส่งออกข้าว โดยเฉพาะในปี 2526 และปี 2527 จะมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 77.7 และ 63.5 ตามลำดับ ส่วนการเปรียบเทียบกับมูลค่าการส่งออกของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พบว่า ปริมาณเงินโอนมีสัดส่วนเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 78.9 ของมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมด โดยเฉพาะในปี 2526 และปี 2527 มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 101.8 และ 99.2 ตามลำดับ สาเหตุที่นำปริมาณเงินโอนจากแรงงานไทยในตะวันออกกลางมาเปรียบเทียบกับสินค้าส่งออกหลักทั้งสองประเภทนี้ เนื่องจากว่าสินค้าทั้งสองประเภทเป็นสินค้าหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการเพาะปลูกกันมากที่สุด รวมทั้งมีแรงงานทำการเกษตรสินค้าทั้งสองมากที่สุดเช่นเดียวกัน จากสัดส่วนที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การที่เกษตรกรจำนวนมากทำการเพาะปลูกข้าวและมันสำปะหลังในแต่ละปีนั้น ได้มูลค่าจากการส่งเป็นสินค้าออกมากกว่าไม่ถึงร้อยละ 50 ของปริมาณเงินโอนที่ได้จากแรงงานที่เดินทางไปทำงานตะวันออกกลาง ซึ่งมีจำนวนแรงงานไม่ถึงร้อยละ 5 ของจำนวนเกษตรกรทั้งหมด ดังนั้น ในแง่การพิจารณาประสิทธิภาพของการจัดหาเงินตราต่างประเทศ ที่จะส่งผลต่อภาวะดุลการชำระเงินของประเทศแล้ว ปริมาณเงินโอนของแรงงานไทยในต่างประเทศจะเป็นส่วนสำคัญยิ่งประเภทหนึ่ง ที่จะช่วยทำ

ตารางที่ 4.10: ปริมาณเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลาง เปรียบเทียบกับรายได้ประชาชาติ

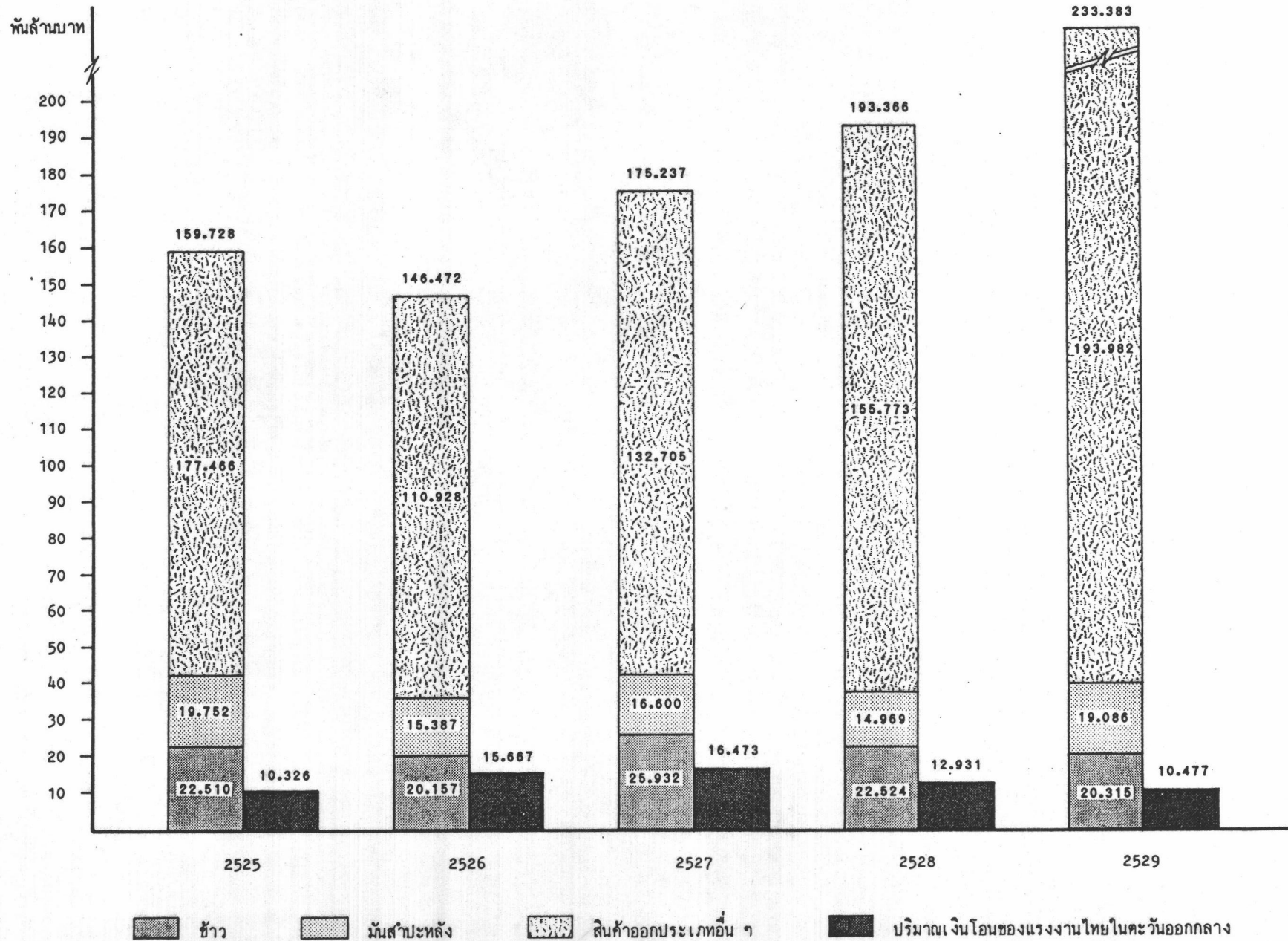
มูลค่าการส่งสินค้าออก ข้าว และมันสำปะหลัง ในปี 2525 - 2529

หน่วย : ล้านบาท

ปี	รายได้ประชาชาติ	มูลค่าการส่งสินค้าออก				เงินโอนของแรงงาน ในตะวันออกกลาง	สัดส่วนต่อรายได้ประชาชาติ	สัดส่วนต่อมูลค่าส่งออก	สัดส่วนต่อข้าว	สัดส่วนต่อมันสำปะหลัง
		รวม	ข้าว	มันสำปะหลัง	อื่น ๆ					
2525	820,002	159,728	22,510	19,725	117,466	10,326.9	1.3	6.5	45.9	52.3
2526	910,054	146,472	20,157	15,387	110,928	15,667.6	1.7	10.7	77.7	101.8
2527	973,412	175,237	25,932	16,600	132,705	16,473.3	1.7	9.4	63.5	99.2
2528	1,014,399	193,366	22,524	14,969	155,773	12,931.6	1.3	6.7	5.7	86.4
2529	1,099,541	233,383	20,315	19,086	193,982	10,477.1	1.0	4.5	51.6	54.9
เฉลี่ย							1.4	7.6	48.9	78.9

ที่มา : รายได้ประชาชาติ สศช. และ รายงานเศรษฐกิจรายเดือนกันยายน 2531 ธนาคารแห่งประเทศไทย

แผนภูมิที่ 4.2 : ปริมาณเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลางเปรียบเทียบกับมูลค่าสินค้าออก ข้าว และมันสำปะหลัง ในปี 2525 - 2529

ให้ภาวะดุลการชำระเงินของประเทศอยู่ในสภาพที่ดีขึ้นได้ และหากสามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้แรงงานไทยสามารถหาตลาดแรงงานในต่างประเทศได้ตลอดไป ผลประโยชน์ของประเทศในแง่ของดุลการชำระเงิน และการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายจากเงินโอนก็จะอยู่ในภาพที่ดียิ่งขึ้นอย่างแน่นอน

2. ผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

การศึกษาวิเคราะห์ว่าปริมาณเงินโอนจะมีผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์รวมจังหวัด ในสาขาใดและเท่าใดนั้นคงเป็นไปได้ยาก แต่ในภาพรวมแล้วเมื่อปริมาณเงินโอนส่งกลับมาถึงครอบครัว ครอบครัวของแรงงานจะใช้เงินโอนเป็นค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคหรือนำไปลงทุน ดังที่ได้กล่าวถึงพฤติกรรมกรรมการบริโภคจากเงินโอนของครอบครัวแรงงานที่เดินทางไปทำงานในตะวันออกกลางไว้โดยสังเขปแล้ว ซึ่งการนำเงินโอนไปใช้จ่ายไม่ว่าประเภทใดก็ตาม จะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในสาขานั้น ๆ และสาขาที่เกี่ยวข้อง

ในปี 2528 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีมูลค่าทั้งสิ้น 148,654 ล้านบาท ขณะที่ปริมาณเงินโอนของแรงงานที่ส่งมายังภาค มีมูลค่า 6,962.7 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 4.7 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค ส่วนในจังหวัดที่ศึกษา นั้น สัดส่วนของปริมาณเงินโอนของแรงงานที่ส่งมายังจังหวัดต่าง ๆ เปรียบเทียบกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในแต่ละจังหวัด พบว่า สัดส่วนของปริมาณเงินโอนจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในจังหวัดเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 12.8, 7.1 และ 5.4 ตามลำดับ

สำหรับผลกระทบที่มีต่อมูลค่าเพิ่มของสาขาการผลิตรายจังหวัดนั้น ไม่สามารถแสดงข้อมูลตัวเลขได้อย่างชัดเจน แต่ก็สามารถชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินโอนและมูลค่าเพิ่มได้ โดยพิจารณาจากพฤติกรรมกรรมการบริโภคจากเงินโอนของแต่ละท้องถิ่นมีส่วนทำให้มูลค่าเพิ่มในสาขาการผลิตที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ ทั้งนี้ โดยการศึกษามูลค่าเพิ่มของสาขาการผลิตที่สำคัญและที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคจากเงินโอน เปรียบเทียบกันระหว่างปี 2520 และปี 2528 เนื่องจากปี 2520 ปริมาณเงินโอนจากแรงงานไทยในตะวันออกกลางยังมีไม่มากนัก และเริ่มมีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นในระยะเวลาต่อมา

จากตารางที่ 4.11 พบว่า มูลค่าเพิ่มสาขาการธนาคารซึ่งเป็นสาขาที่ให้บริการในแง่การโอนเงินของแรงงานไทยในตะวันออกกลางโดยตรง มีสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงชันมากที่สุด กล่าวคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสาขาการธนาคารมีสัดส่วนร้อยละ 2.1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี 2520 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5.7 จังหวัดขอนแก่นจากร้อยละ 3.8 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ

ตารางที่ 4.11 : สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดและอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา ในปี 2520 และ ปี 2528

หน่วย : %

สาขาการผลิต	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ			อุดรธานี			ขอนแก่น			นครราชสีมา		
	2520	2528	GR	2520	2528	GR	2520	2528	GR	2520	2528	GR
ผลิตภัณฑ์มวลรวม	100.0	100.0	11.4	100.0	100.0	11.5	100.0	100.0	12.8	100.0	100.0	10.8
- เกษตรกรรม	42.5	29.0	6.8	35.2	29.2	9.2	32.2	18.2	5.9	42.9	26.4	5.0
- อุตสาหกรรม	7.5	6.6	9.9	13.9	6.9	3.1	9.6	11.1	14.6	9.6	8.7	9.6
- การก่อสร้าง	6.0	6.7	12.9	4.8	4.7	11.1	7.1	9.2	16.1	4.6	8.9	19.2
- การค้า	21.8	24.6	12.9	22.1	24.3	12.6	23.3	22.4	12.3	18.0	22.3	13.5
- การธนาคาร	2.1	4.2	20.3	2.4	5.7	22.8	3.8	6.3	19.3	2.8	5.5	19.6
- บริการ	7.0	9.9	15.8	7.2	9.5	15.0	8.7	14.0	18.9	7.6	9.1	13.1
- อื่น ๆ	13.1	19.0	-	14.4	19.7	-	15.3	18.8	-	14.5	19.1	-

ที่มา : ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด ฉบับปี 2528 , 2529 กองบัญชาประชาชน สำนักรงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

6.3 และจังหวัดนครราชสีมาจากร้อยละ 2.8 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5.5 ทั้งนี้โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปีสูงกว่าสาขาการผลิตอื่น ๆ คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 20.3 ต่อปี ขณะที่จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมาเป็นร้อยละ 22.8, 19.3 และ 19.6 ต่อปี ตามลำดับ ส่วนสาขาการผลิตอื่นที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคเงินโอนของครอบครัวแรงงานที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น เช่น การก่อสร้างที่อยู่อาศัย การซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ฯลฯ ก็เป็นผลให้สาขาการผลิตที่เกี่ยวข้อง มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปีค่อนข้างสูงกว่าสาขาอื่น ๆ เช่นเดียวกัน คือ สาขาการก่อสร้าง การค้า และบริการ

3. ผลกระทบต่อการเพิ่มเงินทุนหมุนเวียนในท้องถิ่น

ปริมาณเงินโอนที่กระจายออกไปสู่จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น เงินโอนดังกล่าวจะผ่านทางระบบธนาคารพาณิชย์ที่ตั้งอยู่ในแต่ละท้องถิ่นที่ครัวเรือนแรงงานอาศัยอยู่ เมื่อครัวเรือนได้ถอนเงินบางส่วนไปใช้เพื่อกิจการอื่น ๆ เช่นดังที่กล่าวแล้วข้างต้น หากเงินโอนที่ส่งมาในแต่ละเดือนใช้ไม่หมดหรือเก็บเป็นเงินออมของครัวเรือน ซึ่งจะปรากฏอยู่ในบัญชีเงินฝากในรูปแบบของเงินฝากคงค้าง และจากข้อมูลพบว่ามีปรากฏอยู่ทุกจังหวัด แต่จะมากน้อยต่างกันขึ้นอยู่กับจำนวนแรงงานในท้องถิ่นของจังหวัดต่าง ๆ ที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงาน หรือพฤติกรรมการบริโภคของแต่ละครัวเรือน ในช่วงปี 2525-2529 จะพบว่า เงินฝากคงค้างที่คงอยู่ในธนาคารพาณิชย์แต่ละท้องถิ่นมีจำนวนเฉลี่ย 1,831.1 ล้านบาท หรือร้อยละ 33.8 ของเงินโอนทั้งหมดในภาค โดยเงินฝากคงค้างจะกระจายอยู่ในจังหวัดอุดรธานีมากที่สุด คือ มีจำนวนเฉลี่ยประมาณ 479.3 ล้านบาท หรือร้อยละ 35.7 ของเงินโอนทั้งหมดในจังหวัด รองลงไปได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา และขอนแก่น โดยมีจำนวนเฉลี่ยประมาณ 302.8 ล้านบาท และ 254.5 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 30.0 และ 29.8 ของเงินโอนทั้งหมดในแต่ละจังหวัด ตามลำดับ (ตารางที่ 4.7)

เงินฝากคงค้างที่คงอยู่ในธนาคารพาณิชย์ในแต่ละท้องถิ่นนั้น การดำเนินธุรกิจหลักของธนาคาร เมื่อได้รับฝากเงินของลูกค้าแล้ว ธนาคารก็ต้องนำเงินฝากเหล่านั้นกระจายออกไปในรูปของสินเชื่อให้กับลูกค้าที่ประกอบธุรกิจในด้านต่าง ๆ กู้ยืมไปลงทุนขยายกิจการของตนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น หรือให้กับลูกค้าที่มีโครงการที่จะลงทุนในกิจการใหม่ ๆ ดังนั้น เงินฝากดังกล่าวจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของเงินทุนหมุนเวียนภายในระบบเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ ยังมีเงินทุนหมุนเวียนอีกส่วนหนึ่งซึ่งอยู่นอกระบบธนาคาร คือ เงินที่ครอบครัวแรงงานได้ให้ผู้อื่นกู้ยืมไปใช้จ่ายในการลงทุนประเภทต่าง ๆ ด้วย

สำหรับเงินฝากคงค้างของแรงงานแม้ว่าจะมีปริมาณไม่มากนัก เมื่อเทียบกับปริมาณเงินฝากทั้งหมดของท้องถิ่น แต่ก็ถือได้ว่ามีส่วนทำให้จำนวนเงินทุนหมุนเวียนภายในท้องถิ่นมีปริมาณ

ตารางที่ 4.12 จำนวนธนาคารพาณิชย์ เงินฝาก และสินเชื่อ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(เพียง ๗ สิ้นเดือนธันวาคม)

(ล้านบาท)

	2527	2528	2529
1. จำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์ (สำนักงาน)	242	247	264
2. เงินฝากธนาคารพาณิชย์	34,229.7	39,282.5	42,315.3
2.1 กระแสรายวัน	1,352.6	1,447.0	1,647.9
2.2 ออมทรัพย์	8,642.2	9,919.1	12,299.4
2.3 ประจำ	24,234.9	27,916.4	28,368.0
3. สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์	30,238.2	32,264.7	32,174.6
3.1 เงินให้กู้ยืม	8,455.5	10,345.3	11,583.4
3.2 เงินเบิกเกินบัญชี	19,416.2	19,604.2	18,290.3
3.3 ตัวเงินและอื่น ๆ	2,366.5	2,315.2	2,300.9
4. สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ (แยกตามวัตถุประสงค์)	30,238.2	32,264.7	32,174.6
4.1 การเกษตร	4,519.3	4,796.3	4,760.5
(กสิกรรม)	(3,554.4)	(3,671.5)	(3,661.2)
(เลี้ยงสัตว์)	(906.1)	(982.1)	(953.1)
(ประมง)	(58.8)	(70.2)	(79.5)
(ป่าไม้)	-	(72.5)	(66.7)
4.2 การเหมืองแร่	15.3	10.6	6.4
4.3 การอุตสาหกรรม	4,982.9	5,558.2	5,466.3
4.4 การรับเหมาก่อสร้าง	1,922.7	2,332.5	2,165.8
4.5 การค้า	12,124.9	13,135.7	12,977.9
4.6 การธนาคารและสถาบันการเงินอื่น	245.4	224.4	136.5
4.7 ธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์	462.7	485.3	519.1
4.8 การสาธารณูปโภค	309.1	325.8	401.0
4.9 การบริการ	992.5	1,317.7	1,389.1
4.10 การบริโภคส่วนบุคคล	4,663.4	4,078.2	4,352.0
5. สินเชื่อ/เงินฝาก (ร้อยละ)	88.3	82.1	76.0

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มากขึ้น ซึ่งก็จะเป็นประโยชน์กับระบบเศรษฐกิจโดยรวม ทั้งนี้ จากตารางที่ 4.13 จะเห็นได้ว่า ปริมาณเงินฝากคงค้างจากเงินโอนในปี 2527, 2528 และปี 2529 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 6.0, 5.0 และ 3.9 ของปริมาณเงินฝากทั้งหมดภายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 4.13 : สัดส่วนปริมาณเงินฝากคงค้างของแรงงานไทยในตะวันออกเฉียงเหนือเทียบกับปริมาณเงินฝากธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2527, 2528 และ ปี 2529

ประเภท	2527	2528	2529
เงินฝากธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด (ล้านบาท)	34,229.7	39,282.5	42,315.3
เงินฝากคงค้างของแรงงานไทย (ล้านบาท)	2,060.1	1,965.8	1,648.1
สัดส่วนเงินฝากคงค้างต่อเงินฝากธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด (%)	6.0	5.0	3.9

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

สำหรับปริมาณสินเชื่อทั้งหมดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี 2527, 2528 และปี 2529 เมื่อเทียบกับปริมาณเงินฝากทั้งหมดแล้วจะมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 88.3, 82.1 และ 76.0 ตามลำดับ โดยธนาคารพาณิชย์ในภาคได้มีการจัดสรรสินเชื่อ กระจายออกไปในกิจการทางเศรษฐกิจประเภทต่าง ๆ หลายประเภท ซึ่งกิจการที่ได้รับเชื่อมากที่สุดคือ ธุรกิจการค้า และประเภทที่สำคัญรองลงไปได้แก่ กิจการอุตสาหกรรม การเกษตรโดยเฉพาะกสิกรรม การบริโภคส่วนบุคคล และการรับเหมาก่อสร้าง ตามลำดับ (ดูตารางที่ 4.12) จะเห็นได้ว่ากิจการที่ได้รับสินเชื่อส่วนใหญ่สามารถกระจายการสร้างงาน และรายได้ให้กับท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการอุตสาหกรรม การเกษตร และการรับเหมาก่อสร้าง

4. ผลกระทบต่อฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

ปริมาณเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลางที่ได้ส่งกลับมาให้ครอบครัวของตนในแต่ละท้องถิ่น ส่วนใหญ่ได้มีส่วนยกฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนให้สูงขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้โดยพิจารณาจากพฤติกรรมการบริโภคเงินโอนของครัวเรือนที่ได้กล่าวแล้ว ประเด็นหลักที่เห็นได้ชัดก็คือ การมีรายได้เพิ่มสำหรับการใช้จ่ายซื้อสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคได้มากและดีขึ้น เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ไฟฟ้า และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ นอกจากนี้ บางครัวเรือนที่ได้รับเงินโอนมาก ก็สามารถจัดหายานพาหนะทั้งเพื่อการเดินทางและใช้ในการขนส่ง การปลูกบ้านอยู่อาศัยใหม่หรือการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยเดิมให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการนำเงินโอนบางส่วนมาลงทุนเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ทั้งในด้านการขยายพื้นที่เพาะปลูก การใช้เครื่องทุ่นแรงในกิจการเกษตร และการปรับปรุงเทคนิคการผลิต ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวได้อย่างมั่นคงและถาวรยิ่งขึ้น

การเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานต่างประเทศนั้น ก็อาจจะมีครอบครัวบางส่วนที่อยู่ในฐานะที่ยากจน ซึ่งเมื่อมีแรงงานภายในครอบครัวเดินทางไปทำงานต่างประเทศ หากมีรายได้ที่ไม่เพียงพอสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ก็จำต้องกู้หนี้ยืมสินมาใช้จ่าย ซึ่งถ้าแรงงานเหล่านั้น ได้รับการบรรจุเข้าทำงานในตำแหน่งที่มีรายได้ไม่สูงมากนัก และมีสัญญาจ้างเพียงระยะเวลาสั้น ๆ รายได้ต่าง ๆ ที่ได้รับก็อาจจะเพียงพอสำหรับการใช้หนี้สินที่กู้ยืมมาเท่านั้นและบางกรณีอาจไม่เพียงพอชำระหนี้ได้ ผลกระทบก็คือจะทำให้ฐานะทางครอบครัวแย่ลงกว่าเดิม ซึ่งกรณีเช่นนี้อาจมีไม่มากนักเมื่อเทียบกับจำนวนแรงงานที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศทั้งหมด

จากข้อมูลการศึกษาวิจัยของ กนก โตสุรัตน์ และคณะ ตามตารางที่ 4.14 ซึ่งเป็นการศึกษาเปรียบเทียบให้เห็นถึงฐานะของครอบครัวที่มีแรงงานเดินทางไปทำงานในตะวันออกกลางกับครอบครัวที่ไม่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานในตะวันออกกลางในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงตามทรัพย์สินที่มี ซึ่งวิธีการนี้ได้คัดเลือกหมู่บ้านที่มีจำนวนแรงงานเดินทางไปตะวันออกกลางมากที่สุดจำนวน 12 หมู่บ้าน ในจังหวัดนครราชสีมา และคัดเลือกครัวเรือนตัวอย่างจำนวน 419 ครัวเรือน แยกเป็นครัวเรือนตัวอย่างที่มีสมาชิกเคยไปทำงานตะวันออกกลางจำนวน 209 ครัวเรือน และครัวเรือนตัวอย่างที่ไม่มีสมาชิกไปทำงานตะวันออกกลางจำนวน 210 ครัวเรือน ปรากฏผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า การมีทรัพย์สินของกลุ่มครัวเรือนที่มีสมาชิกเคยไปทำงานตะวันออกกลาง มีจำนวนครัวเรือนที่มีทรัพย์สินในแต่ละประเภทเพิ่มสูงขึ้นกว่าเมื่อเทียบกับสภาพในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่แล้วมา โดยเฉพาะเครื่องใช้ไฟฟ้าที่อำนวยความสะดวกสบายประเภทต่าง ๆ และเมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของจำนวนครัวเรือนที่มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นระหว่าง 2 กลุ่มแล้ว พบว่า กลุ่มครัวเรือนที่มีสมาชิกเคยไปทำงานตะวันออกกลางมีส่วนการเปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 4.14 : จำนวนร้อยละของครัวเรือนที่มีสมาชิกและไม่มีสมาชิก
ไปทำงานตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามทรัพย์สินที่มี

หน่วย : %

รายการทรัพย์สิน	กลุ่มครัวเรือนที่มีสมาชิกเคยไป ทำงานตะวันออกเฉียงใต้			กลุ่มครัวเรือนที่ไม่มีสมาชิก ไปทำงานตะวันออกเฉียงใต้		
	5 ปีที่แล้ว	ปัจจุบัน	เปลี่ยนแปลง	5 ปีที่แล้ว	ปัจจุบัน	เปลี่ยนแปลง
รถจักรยาน	47.4	50.8	3.4	51.0	59.0	8.0
รถจักรยานยนต์	25.3	35.1	9.8	10.5	17.6	7.1
รถเก๋งนั่ง	1.0	1.0	-	1.4	1.0	-0.4
รถปิคอัพ	4.3	4.3	-	3.4	2.4	-1.0
รถบรรทุก 6 ล้อ	1.5	1.9	0.4	1.5	1.4	-0.1
รถบรรทุก 10 ล้อ	0.5	0.5	-	1.4	-	-1.4
รถอีแต่น	5.3	11.5	6.2	1.4	3.8	2.4
รถแทรกเตอร์	1.9	1.9	-	0.5	1.0	0.5
ควายเหล็ก	17.7	23.6	5.9	8.1	13.3	4.9
ตู้เย็น/ตู้น้ำแข็ง	12.0	33.1	21.1	10.1	4.8	5.3
โทรทัศน์	27.3	75.0	47.7	21.0	39.4	18.4
วีดีโอ	-	4.3	4.3	0.5	1.0	0.5
สเตอริโอ/เครื่องเทป	7.7	53.9	46.2	10.0	23.4	13.4
วิทยุ	39.7	58.2	18.5	50.5	53.3	2.8
พัดลมไฟฟ้า	28.8	71.6	42.8	31.0	50.0	19.0
จักรเย็บผ้า	24.0	27.9	3.9	13.3	15.2	1.9
กล้องถ่ายรูป	6.2	35.1	28.9	2.6	6.2	3.6
หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	48.8	78.4	29.6	24.8	60.0	35.2
เตาแก๊ส/เตาไฟฟ้า	15.8	40.9	25.1	7.1	16.7	9.6

จำนวนครัวเรือนที่มีทรัพย์สินเพิ่มสูงขึ้นมากกว่ากลุ่มครัวเรือนที่ไม่มีสมาชิกไปทำงานตะวันออกกลาง นั่นคือ เงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลางได้ส่งเสริมให้ฐานะครอบครัวตนเองมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม

กล่าวโดยสรุป เงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลางจะมีความสำคัญและอำนาจประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และท้องถิ่น ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนการเคลื่อนย้ายแรงงานไทยไปทำงานในตลาดต่างประเทศ จึงควรถือเป็นนโยบายหลักของประเทศประเภทหนึ่ง นอกจากการจัดส่งสินค้าออกไปขายยังตลาดต่างประเทศและการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากได้มีการเร่งรัดเสริมสร้างพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีความรู้และประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อให้แรงงานไทยสามารถบรรจุเข้าทำงานในตำแหน่งที่ดีขึ้น และมีรายได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ผลกระทบที่ได้จากเงินโอนของแรงงานไทยก็จะยิ่งเพิ่มความสำคัญและอำนาจประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจในทุกระดับของประเทศ ทั้งนี้ คงจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาฝีมือแรงงานภายในประเทศ ให้สามารถทดแทนแรงงานที่เคลื่อนย้ายออกไปจากท้องถิ่น เพื่อให้ภาวะการจ้างงานและการขาดแคลนแรงงานภายในท้องถิ่นดีขึ้น นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้แรงงานที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศ และครอบครัวได้มีการใช้จ่ายเงินโอนเพื่อการลงทุนให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ก็จะอำนาจประโยชน์ต่อท้องถิ่นทั้งในแง่ของการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การขยายตลาดแรงงาน การกระจายรายได้ และความเจริญของท้องถิ่นในท้ายที่สุด